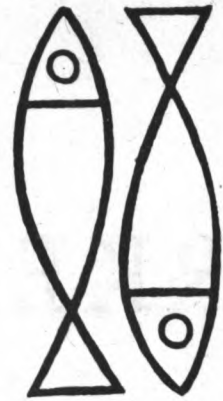

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

De brief van Paulus aan de Filippenzen

FILIPPENZEN 2:27-3:7

Vers 27, 28

Wat was er nl. gebeurd? Epaphroditus was ziek geweest, ernstig ziek. Hij heeft het voor de dood weggehaald. De Filippenzen hadden daar iets van gehoord en waren nu vol zorg over hem. Ze vroegen zich af: Hoe zou het met hem zijn? Misschien is hij al wel dood en begraven, dachten ze. Die spanning kon niet even door een telefoontje of een telegram weggenomen worden. En dat zat Epaphroditus dwars. Het maakte hem rusteloos. En daarom zendt Paulus hem terug. Dan behoeven de Filippenzen niet langer in angst en onzekerheid te leven. En bovendien heeft Paulus dan niet langer over de ongerustheid van de Filippenzen in te zitten.

God heeft zich over Epaphroditus ontfermd, zegt Paulus, d.w.z. hij is niet gestorven. Hij is genezen. Genezing betekent Gods ontferming over ons.

Ik kan me indenken dat iemand vraagt: is dat nu wel in overeenstemming met wat Paulus in 1:23 zei? Daar zei Paulus dat sterven voor hem verreweg het beste was. Is dat wel te rijmen met wat hij hier zegt?

Een dergelijke vraag is typerend voor onze rechtlijnigheid. Maar die rechtlijnigheid vinden we niet in de Schrift terug. Daar vinden we geen schematische maar een levend spreken. In de Schrift zijn beide dingen waar: sterven is verreweg het beste en genezen, in leven blijven is Gods ontferming over ons.

Hoe kan dat? Hoe kunnen beide waar zijn? Omdat je als christen niet leeft voor jezelf en ook niet sterft voor jezelf. Je leeft en sterft voor Christus. Het gaat altijd om Hem!

Vers 29, 30

Epaphroditus was bij het randje van de dood gekomen vanwege het werk van Christus. Hij had zijn leven gewaagd. Hoe dat precies geweest is, is niet duidelijk. Maar het is wel duidelijk, dat ook Epaphras zichzelf en zijn eigenbelang heeft weggecijferd terwille van Christus' werk en terwille van Paulus. Dat motief komt steeds weer terug in deze brief. Blijkbaar is het een heel centraal motief.

Paulus vermaant de Filippenzen Epaphroditus te ontvangen met blijdschap en mannen zoals hij in ere te houden. Daar hebt u het al weer: Paulus is bezorgd voor het belang van anderen. Daar denkt hij aan, met een fijngevoeligheid die er alleen maar is als de liefde er is (vgl. 1:9). Het zou nl. wel eens kunnen zijn, dat de Filippenzen onte-

vrede waren over Epaphroditus bij zijn terugkomst en dat ze tot hem zouden zeggen: Epaphroditus, je hebt Paulus in de steek gelaten. Dat is geen manier van je! Daarom zegt Paulus: Ik heb hem teruggestuurd. Hij is geen deserteur. Houdt hem in ere, want hij heeft heel wat gewaagd. En wees gerust maar blij dat hij weer terug is.

HOOFDSTUK 3

Vers 1

Verblijdt u in de Here. Blijdschap is iets dat Paulus in deze brief na aan het hart ligt. U moet voor uzelf eens nagaan hoe vaak Paulus in deze brief woorden gebruikt als: blijdschap, verblijden, verheugen. Het zijn woorden die als neon-reclame telkens weer aanflitsen en de aandacht trekken. Je verblijden is dus blijkbaar een belangrijke zaak in een christenleven.

U moet goed begrijpen dat het hier niet om een karaktereigenschap gaat. Er zijn mensen die van nature blijmoedig en anderen die van nature zwaarmoedig zijn. Paulus bedoelt niet, dat die zwaarmoedige mensen nu allemaal blijmoedig moeten worden. Als dat zo was, zouden blijmoedige mensen dit centrale gegeven uit Paulus' brief rustig naast zich kunnen neerleggen. Paulus wekt niet op tot een blijmoedig karakter, maar tot een zich verblijden IN DE HERE.

Dat geldt voor iedereen. Of je nu een zwaarmoedig karakter hebt of een blijmoedig karakter, laat CHRISTUS uw hart blij maken, bedoelt Paulus. Het gaat weer om Hem. Laat Hij uw hart blij maken en uw blijdschap zijn.

Ik val nog wel eens in herhaling, zegt Paulus. Maar in dit geval is dat niet erg. Ikzelf vind het niet vervelend en voor jullie is het safe er telkens weer aan herinnerd te worden. Dan vergeet je het niet.

Het is niet uit te maken of Paulus met dat „in herhaling vallen” doelt op de vermaning zich te verblijden in de Heer, of dat hij het oog heeft op wat hij nu gaat schrijven. Als dat laatste het geval is, moet hij er al eens in een vroegere brief over geschreven hebben aan de Filippenzen.

Vers 2

In ieder geval komt er nu een waarschuwing met een nogal fel karakter. De felheid in Paulus' spraakgebruik is wel verklaarbaar, als we bedenken dat de Filippenzen zo'n prettige, levende gemeente vormden. Het zou verschrikkelijk zijn, als deze gemeente ten prooi viel aan Paulus' felste tegenstanders: de Judaïsten. Over hen gaat het namelijk.

Paulus noemt hen: honden, d.w.z. mensen

die er buiten staan, die er niet bijhoren. Denkt u maar eens aan Openb. 22:15: Buiten zijn de honden. Waarom mensen die er niet bijhoren honden genoemd kunnen worden, wordt duidelijk als we bedenken dat een hond in die tijd geen huisdier was maar een zwerver.

Paulus noemt hen ook: slechte werkers. Het werk dat ze doen is slecht. Het vernielt de gemeente en trekt haar van Christus af.

Tenslotte noemt hij hen de versnijdenis. Dat is een woordspeling op besnijdenis, die door hen als noodzakelijk tot behoud gepropageerd werd. Wat zij doen is niet besnijden, maar versnijden, zegt Paulus. Het zijn knoeters met het mes, slagers die er maar op los snijden.

Vers 3

Laat u door die mensen niet van Christus aftrekken en op een dwaalspoor brengen, zegt Paulus. Wij hebben de besnijdenis die de Judaïsten propageren, niet nodig. Want WIJ zijn de besnijdenis. D.w.z. wij zijn het echte volk van God, die God dienen door de Geest van God en die roemen in Jezus Christus en niet op vlees vrouwen.

Dat laatste deden de Judaïsten nu juist wel: zij vertrouwden op het vlees. Vlees is in de bijbel alles wat binnen het bereik van de mens ligt. Het is alles wat hij zelf heeft en zelf kan presteren. Daar lag bij de Judaïsten de nadruk op: op hun afstamming, hun besnijdenis e.d.

Vers 4-6

Als er iemand is die zich in dat opzicht hoog kan noteren, ben ik het wel, zegt Paulus. Ik sta wat dat betreft boven aan de ladder. Mijn besnijdenis en mijn afstamming zijn O.K. Mijn stamboek is van het zuiverste water. Bovendien was ik lid van de vooraanstaande en nauwgezette partij van de Fariizeën. En ik was een goed lid ook: ik was onberispelijk. En ik was ook een fanatiek lid: ik heb de gemeente vervolgd.

Vers 7

In de tijd voor zijn bekering beschouwde Paulus dat alles als een winstgevende zaak. Hij dacht dat het hem heel wat zou opleveren. Maar hij heeft het allemaal leren zien als schade en verlies. Hij is tot het inzicht gekomen dat hij er een strop aan zou hebben. Tot dat inzicht is hij niet gekomen uit zichzelf, maar door Christus.

M. R. van den Berg - Oegstgeest

KERKELIJK Leven

Geen ander fundament

Onder bovenstaande titel is een herderlijk schrijven verschenen van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (Sneek 1969/1970), waaraan in ons blad in ieder geval geen directe aandacht is besteed. Terwijl daar toch wel reden voor was geweest. We willen op enkele aspecten ingaan. Andere laten rusten, omdat die in ander verband in ons blad soms zeer uitvoerig aan de orde zijn geweest.

De eerste gedachte die wel opkomt bij mij, komt voort uit het feit dat ik een exemplaar voor me heb liggen van de zesde druk. (Het is een uitgave van J. H. Kok, Kampen). Zes drukken van een herderlijk schrijven is op zich zelf al iets opvallends. Het is dus kennelijk veel gelezen en laten we hopen ook veel besproken. Want de zaken die erin behandeld worden zijn belangrijk genoeg.

Maar juist uit deze grote aandacht ervoor vraag ik me wel af: is men nog niet af van het grote gewicht toekennen aan een herderlijk schrijven van een synode?

Nog in het midden gelaten of dit wel de taak van een synode is, deze grote belangstelling kan ook voortkomen uit het feit dat men een veel te groot gewicht toekent aan het verschijnsel synode.

Juist na de invoering van de Herziene K.O. is dat een vraag die we toch wel mogen stellen.

Synodes kunnen goed werk verrichten.

Ze kunnen ook heel slecht werken.

Voor beide gevallen zijn wel voorbeelden uit de kerkgeschiedenis te halen. Ik dacht dat we in dit geval toch ook wel te maken hebben met een zware overschatting van de betekenis van een synode.

Men kan tegenwerpen dat de ondertitel luidt „herderlijk schrijven in opdracht van de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te Sneek/Lunteren in 1969/70”.

Dat zou nog kunnen betekenen dat het wél een schrijven is in opdracht van de synode, maar niet van de synode zelf. Als we dat zouden laten gelden, dan zou er direct bij gezegd moeten worden dat het moderamen van die synode (want daardoor is het opgesteld) een veel te belangrijke instantie wordt. Een soort van kerkbestuur dat óók doorleeft als de synode gesloten is. Maar we zullen de ondertitel wel niet te zwaar hoeven te laten wegen omdat op de titelpagina staat „herderlijk schrijven van de generale synode”.

Wel wordt gezegd „het is een brief aan de gemeenteleden, die geen kerkelijk gezag bezit; want het is geen stuk dat door de synode is vastgesteld; het mag dan ook geen eigen kerkelijk leven gaan leiden naast de besluiten die opgenomen werden” (blz. 6). Maar het wordt toch ondertekend door „het moderamen van de generale synode”.

Het doet mij te veel denken aan „Toelichting” en „Praeadvies” uit de veertiger jaren. Onzaliger gedachtenis.

Te veel eerbied voor kerkelijke vergaderingen is geen goede zaak en werkt bijna altijd verwoestend, omdat die te grote eerbied in strijd is met de mondigheid van de gemeente en de gemeenteleden.

☆☆☆

Intussen zijn, zoals gezegd de onderwerpen, die erin aangeroerd worden belangrijk

genoeg. Hier volgt de inhoud: I. „Gelijk door één mens... (over Genesis 1-3)”; II. Aller aanneming waard (over het Schriftgezag); III. „De komst van het koninkrijk (over het horizontalisme)”; IV. „De goede belijdenis (over de binding aan de belijdenis)”; V. „De besluiten van de generale synode van Sneek”. In dat laatste hoofdstuk staat dan de officiële tekst van de uitspraken van de synode Sneek „ten aanzien van de bij haar ingekomen bezwaarschriften, die blijken geven van toenemende verontrusting over de ontwikkeling van het gereformeerd kerkelijk leven in het algemeen en tegen een aantal nader te noemen zaken in het bijzonder” (blz. 35).

Het zijn dus voorwaar geen onbelangrijke zaken, waarmee men zich heeft bezig gehouden.

☆☆☆

Dat met dit herderlijk schrijven de rust niet is teruggekeerd en de verontrusting niet is afgenomen, maar eerder toegenomen, kan een ieder begrijpen die leest in de officiële uitspraken b.v. dat de synode niettemin moet vaststellen, dat de ontkenning door dr. Kuitert, van de historiciteit van de zondeval als de afwijking van de mens van zijn God aan de aanvang van de menselijke geschiedenis, niet in overeenstemming is met hetgeen de synode van Amsterdam 1967/68 in haar uitspraak sub 3 zei (acta art. 209): „... Maar dan volgt er „dat intussen gebleken is, dat dr. Kuitert ook op de synode in zijn gevoelen niet alleen staat.”

Zulke uitspraken zijn natuurlijk niet geschikt om de vrede te doen terugkeren.

De synode meende dat de eenheid van het kerkelijk belijden niet op een zodanige wijze in het geding moet worden geacht, dat daarover thans nadere beslissingen zouden moeten worden genomen” (blz. 38).

Je vraagt dan: wat betekent „op zodanige wijze”?

Een antwoord daarop is niet te vinden in de officiële uitspraken, maar is in dat herderlijk schrijven ook niet te vinden.

Aan Kuitert's opvattingen willen we nu niet te veel aandacht besteden, juist omdat dat in ons blad zeer uitvoerig gedaan is. Wel komt de vraag op: waarom altijd alleen Kuitert genoemd? Er zouden toch echt wel meer namen en opinies te noemen zijn.

Van de uitspraak van de synode word je dus niet veel wijzer. Van het herderlijk schrijven intussen ook niet. Dat is ook vrijwel onmogelijk, gezien de poging tot bewaaring van de eenheid, die de synode dreef.

Het is goed te begrijpen dat men in de synodale kerken een afschuw heeft overgehouden van schorsingen en afzettingen en dat men bijzonder bevreesd is weer in tuchtprocedures te vervallen.

Daarbij laat ik nu maar weer in het midden of het in de eerste plaats de taak is van een synode om leertucht te oefenen.

Maar de afschuw van het verleden mag toch niet iets afdoen dat men heeft te staan — elke christen — voor de „waarheid van het Evangelie”. Dat wat het Evangelie tot blijde boodschap maakt.

Het verlangen om vreedstichtend te schrijven, geeft heel dat herderlijk schrijven iets van wat ik zou willen noemen in- en uitpraterij. Dat is natuurlijk niet de opzet van het moderamen geweest, maar is waarschijnlijk wel een gevolg van het uitgangspunt. Het „enerzijds-anderzijds” kom je nog wel eens tegen.

Maar je blijft dan met de vraag zitten zoals dr. R. J. Nooi, de secretaris van de algemene synode van de hervormde kerk het formuleerde: „Indien wij enige kritiek op het herderlijk schrijven zouden willen oefenen, dan zou het dit zijn, dat de synode juist

deze dingen (gaat het nu in de Bijbel om feiten of niet, A.) niet duidelijk genoeg formuleerd heeft. Het staat er wel, maar het is alsof het telkens weer wordt gerelativeerd. Het wordt niet zonneklaar, dat zonder het factum in de bijbelse verkondiging slechts de de gezindheid van de gelovige kan overblijven. Zonder het factum: ijdelheid van ons geloof, geen zondevergeving. Zonder het factum: geen beklagenswaardiger mensen dan christenen (1 Cor. 15).”

Het is dan ook geen wonder dat de synode Lunteren weer voor dezelfde vragen is komen te staan. Op deze manier neem je geen verontrusting weg. Op deze manier is het streven naar eenheid ijdel, omdat eerst de enigheid des geloofs op een zijspoor wordt gezet.

☆☆☆

Zou in heel deze wijze van redenering ook niet iets zitten van de tijdgeest?

Uit de „discussie” moet de waarheid te voorschijn komen. In plaats vanuit de Bijbel naar de mens en de wereld te gaan, gaat men van de mens en de wereld — en vooral ook vanuit de stand der „wetenschap” — naar de Bijbel. Dan is de weg voor het Hegeliaanse dialectische denken volledig open.

De tijdgeest is bang voor absolute uitspraken, behalve als het over de waardering van rechtse dictaturen gaat.

☆☆☆

Wat bepaald verbazingwekkend is in dit schrijven is de rol, die men toekent aan de kerk en aan de theologie. „Het behoort tot de taak van de kerk de boodschap van Gods genade zó te vertolken, dat ze ook in onze tijd verstaanbaar blijft”... „Tegelijk is het de taak van de theologie om mee te werken aan het wegnemen van de weerstanden, die het verstaan van Gods Woord belemmeren” (blz. 17).

Deze zinnen lijken me in duidelijke tegenspraak met art. 7 N.G.B., dat overigens weer met instemming wordt aangehaald in dit schrijven: „Wij geloven dat deze Heilige Schriftuur de wil Gods volkomen vervat, en dat al hetgeen de mens schuldig is te geloven om zalig te worden, daarin genoegzaam geleerd wordt”.

We zijn ten diepste niet afhankelijk van „het spreken van de kerk”. Wat dat dan ook maar zou mogen betekenen. Ik ken alleen het spreken Gods. We zijn ten diepste ook niet afhankelijk van de theologie. Want hoe zeer een nuttig bedrijf, het blijft maar mensenwerk. En de Bijbel is genoegzaam zonder dat mensen moeten „vertolken”. Vertolken heeft in het herderlijk schrijven nl. een andere betekenis dan vertalen.

Na wat uit de N.G.B. geciteerd wordt staat er „deze uitspraken zijn duidelijk”. Nu, waarom dan nog meer? Wat moet de theologie dan nog vertolken? En het is niet aan mensen gegeven weerstanden tegen Gods Woord weg te nemen.

Overtuigen is een werk van de H. Geest. Getuigen is het enige waartoe wij geroepen worden.

Het „Getuigenis” is dan ook aangenamer lectuur.

☆☆☆

Er staan niet alleen maar verkeerde zaken in dit schrijven. Het hoofdstuk over de komst van het koninkrijk stelt heel duidelijk dat de komst van het Koninkrijk niet mag worden vereenzelvigd met de vernieuwing van de maatschappij, met economische reorganisatie of met betere, sociale, internationale en raciale verhoudingen (blz. 25, 26). De grote toekomst zullen niet wij bouwen, maar die zal God eenmaal brengen (blz. 27). Een goed antwoord op het „horizontalisme”.

H. Amelink - Langerak

BRIEF

(2)

Beste Evelien,

Nu weet ik niet, of dit Schriftwoord je meeneemt. Het werkt niet magisch. Je moet je laten overtuigen. En ik geloof dat jij een geweldige ommezwaai zult moeten maken, die ik niet onderschat.

1. De eigen weg van de jongere generatie

Het valt mij telkens op bij de jongere generatie, dat ze zo consequent durft door te denken. In de regel schiet de conclusie onmiddellijk te voorschijn als bij een automaat. Met een overrompelende eerlijkheid. Dat heeft natuurlijk veel voor. Geen stiekeme berekening van wat met een synthese nog zou zijn te bereiken.

De vaart van de gebeurtenissen en de wisselingen van de situatie werkt dat in de hand. Men moet vaak bliksemsnel kiezen en het lijkt wel, dat dit tempo nog eerder versnelt dan vertraagt.

Het hangt ook samen met de typische overtuiging, dat men er alléén voor staat. Geen geschiedenis die analoge situaties ter vergelijking zou kunnen leveren, geen moraal, die éniq vertrouwen wekt. Ook de kerk heeft haar gezag over de gewetens verloren. Wat is nou de kerk!

Te verwonderen is dat niet.

2. Tegeninstanties zijn zwak

De geschiedenis wordt eigenlijk maar door heel weinigen meer serieus genomen. Wie neemt de moeite die blaaskaken voor de t.v. of van de meeste kranten eens echt op hun geloofwaardigheid te testen, door studie. En dat repeteert maar, altijd eender. En de vragen aan de machtige prominenten. Eerst het busje voor de eigen mond, en dan voor die van de ander, die gehoorzaam de invuloefening ten einde brengt. Ja, het is oppassen! Je spreekt voor het „wereldgeweten"! En als de jongeren er dan werkelijk „de balen" van krijgen, dan glijden ze vlot over naar een nieuwere zienswijze, ongecontroleerd, omdat die immers actueel is.

En de traditionele moraal? „Schijnheilig tot en met. Helemaal afgestemd op wat een ander van je denken zal. Wat trekken we ons daar nu nog van aan."

En de kerk? „Altijd achterop. Altijd conservatief. Altijd een knieval gemaakt voor het kapitaal. En verder elkaar woedend bestrijden vanwege de suverheid van de „eeuwige beginselen", die overigens ook in de revisie gaan, alleen 50 jaar te laat."

Nu weet ik natuurlijk niet, of je dit alles onderschrijft.

Je zult misschien zeggen: Ik dacht dat we het over het Christelijk huwelijk zouden hebben. En wat heb ik dan te maken met de geschiedenis, of de moraal van vroeger, en een kerk, die altijd weer „nee" zegt, of het gaat over jazz, of over hedendaagse kunst, over haargroei of baard, over maxi of mini, en die niet in staat is zich in te leven in de moeiten van de moderne jeugd.

3. Ook jullie gezin?

Maar je Ouders dan. Die heb je toch je leven lang om je heen gehad. Hoe komt het dat je die in deze dingen nauwelijks aanhoort. Je maakt mij niet wijs, dat die zich niet kunnen of niet willen indenken in je nood. Ook niet, dat zij altijd nee zeggen. En als zij dat doen, peil jij hun motieven dan wel goed? Heeft hun leven zo'n slechte indruk op je gemaakt, dat je ze eigenlijk niet vertrouwt in hun motivering, en je zelf wel?

Want dat betekent toch de radicale wijziging die je voorstelt: jij bepaalt wat Christus met het huwelijk beoogt en dat HIJ daarmee volstrekt iets anders bedoelt, en dat het 7e gebod iets volstrekt anders betekent dan je Ouders erin zien, en dan zij lezen in de bijbel.

En je acht jouw profetie van zo doorslaande betekenis dat je daarmee de harmonie in het gezin moedwillig verstoort, en de gewetens bindt aan jouw zienswijze. Nietwaar, ik houd je aan je beroep op het 7e gebod!

Dit alles is des te ernstiger, omdat de Schrift overal aandringt op het één-van-zijn, en het voorzichtig ontzien van het geweten van de naaste. Ook als je Ouders star zouden zijn in hun opvattingen, laat de Schrift je nooit vrij om hen te overstemmen.

Het is juist de kracht van het Evangelie, die je doet volharden in de Geestelijke strijd tegen zulke verstarring, waarbij je afziet van eigen begeren, of het aanwenden van ongeestelijke pressie.

4. Wijst „liefde" hier de weg, of de levende God?

Maar jij vraagt kort en goed: „Waarom wordt het in onze kringen afgekeurd, dat we nu al samen „naar bed" zouden gaan... Hoe komt men erbij dat het een vooruitgrijpen op het huwelijk is..., een zonde tegen het 7e gebod? Kan een liefdedaad zóndig wezen? We hebben elkaar toch lief?

En nu stel ik de vraag: Is dat zo?

God schiep jullie tweeën voor elkaar.

Hij vertrouwde jullie toe aan ouders, die Hij kende en die Hem kenden. Hij verbond Zich publiek aan jullie en verplichtte hen door een eed, dat zij jullie duidelijk zouden maken, wat dit voor jullie inhield.

Dat deden ze. Jullie weten ervan.

Ook de gemeenschap der heiligen schakelde Hij in voor jullie. Vaak hinderlijk genoeg misschien. Maar Christus overwon jullie en haar, liet Zijn rechten gelden, en werkte in haar midden door Zijn Geest tot inkeer en vernieuwing. Het was Gods bewuste bedoeling, jullie gelukkig te zien.

Zelfs zocht Hij jullie te beschermen, in een wijdere kring van samenleving, die een draaglijk gedragspatroon vertoonde en ongeschreven of ook geboekstaafde wetten formuleerde. Ook daar drong iets door van hetgeen Christus gezegd heeft: „Wie kwaad doet, haat het licht".

Al deze staketsels bij de bouw van jullie geluk waren Gods schepselen, draden in het weefsel van Zijn kosmische arbeid, waaraan Hij al die tijd bezig was. Wat Hem betrof, lang genoeg. Maar de tijd, die jullie voorbereiding eiste, respecteerde Hij als Zijn eigen Wet, Zijn schepsel. Zo liet Hij op elkaar volgen de liefde van jullie ouders voor elkaar, hun huwelijk, hun samenleven, jullie geboorte, jullie jeugdijaren.

En nu leerden jullie — „eindelijk" in Zijn ogen — elkaar kennen. Hij bracht jullie met elkaar in aanraking en jullie herkenden elkaar. Je leerde de liefde kennen, trouw. Jullie proefden iets van de intimiteit van het liefhebben. Hij begeleidde en beschermde jullie, door Zijn wet.

5. Een catastrofe?

Nu dreigt evenwel Zijn grootste plan met jullie in elkaar te storten. Jullie kunnen op Hem niet langer wachten. Hij Zelf heeft anders al zo lang geduldig gewacht. Maar Zijn tempo gaat jullie tegenstaan. Je wordt aangestoken door een begeerte, die niet van Hem is. Alle wegwijzers uit het verleden en die van nu worden terzijde geschoven. Jullie willen „vrijheid". En jullie dreigen je koninklijke gang te verliezen om hollende je doel te bereiken, gebiologeerd door de lust. Je kunt je nog wel verbeelden, dat die van God is, maar dat is dan inderdaad verbeelding. De tijd ligt onder Zijn beschikking, de aard en het tempo van jullie liefde evenzeer. Je raakt Hem kwijt, als je Hem geen gehoor geeft en naar elkáár luistert. Je misleidt elkaar. Zoals Carmiggelt ergens iemand laat zeggen, die samen met zijn vrouw een verkeerde daad ten uitvoer wil gaan brengen, en van tevoren al zeker is van haar bewilling: „We hebben gelukkig beiden een slecht karakter".

Want jullie grissen God de draad uit handen, als je je liefde stiekem wilt consumeren. Alsof deze jullie het recht gaf van isolement. Je dacht toch niet, dat God uitsluitend jullie tweetjes op het oog heeft, inplaats dat Hij Zijn wereld bezig is te verlossen?

Wat ga je nu ineens ouder „liefde" verstaan! Een slinkse dubbele boekhouding, die tegenwoordig door middel van de pil zich zo ongezien voltrekken kan.

Ik begrijp het best, dat je „er nog niet uit bent". Want dit past niet in het klare daglicht van de bijbel. Al wil je die ook nog zo retorisch voor je redenering inschakelen. Dat heb je van die vervaarlijke kerkleiders meegekregen, die hun verwoesting eveneens begeleiden met jubelend rhetorengeschal. En de pil hebben ze ook. Die heet daar: het offer.

KAMPEN

D. J. BUWALDA

Gelukkig is...

Gelukkig is de lach van binnen,
die mensen bouwt
en kracht geeft.
Gelukkig is de kracht van binnen,
die niet rouwt,
maar macht heeft.
Gelukkig is de macht van binnen,
die vertrouwt en houdt van Hem,
die het geeft!

ALREI VOS

Leven en dood

1

Leven met en zonder de dood

★ De dood is 'in'

Dit artikel is bedoeld als een inleiding tot enkele artikelen over het thema „leven en dood”. Verschillende onderwerpen, die met dit thema in verband staan, zullen in de volgende nummers van Opbouw van de medische, theologische, biologische en letterkundige kant benaderd worden.

Het spreekt haast vanzelf, dat er meer vragen zullen worden gesteld dan beantwoord en dat antwoorden weer vragen oproepen. Ook misschien niet helemaal door-dachte en ietwat „wilde” uitspraken zullen de belangstelling, het denken over deze onderwerpen stimuleren en hopelijk het inzicht verdiepen.

Er wordt tegenwoordig veel over het sterven en over de dood geschreven en gesproken. Bijna iedereen interesseert er zich voor. Het gaat iedereen aan!

Men schrijft zelfs over „gesprekken met stervenden” als „lessen voor levenden”. Naar ik meen heeft Tolstoi geschreven, dat je het leven van de kant van het graf moet bekijken. M.a.w. de dood hoort bij het leven.

Maar waarom juist tegenwoordig zoveel aandacht voor de dood? Dreigt er iets? Moet men zich, meer dan in andere tijden, ergens op voorbereiden? Niet in elke periode wordt zo openlijk over de dood gesproken.

Er is wel eens gezegd, dat de mens het enige levende wezen is, dat van de dood een drama maakt. Dieren doen dat niet. Zij gaan wel dood, maar dat is hem vooraf niet bekend.

Van het sterven en het dood-zijn is de mens uit ervaring niets bekend.

De ervaring dat het onontkoombaar is, is ieder mens eigen.

De dood is dus eigenlijk een paradoxaal probleem: wij weten dat hij er is en tegelijk weten wij niet wat het is. Het is dan ook geen wonder dat veel mensen met de dood verlegen zijn. Het is niet alleen het eind van je leven, het is voor de mens een vraagstuk dat buiten de hedendaagse ervaring valt en waarvan de „beantwoording” het menselijk kennen en kunnen te boven gaat. Het denken over de dood konfronteert ons voortdurend met onze eindigheid. Wij staan voor een grens. Het denken over de dood betekent, dat wij met een grensprobleem bezig zijn: Wij kunnen oneindig veel vragen stellen, de te geven antwoorden zijn beperkt en uiteindelijk onttrekt het probleem zich aan onze ervaring.

Veel mensen willen niet over de dood spreken.

De mensen hebben het besef ervan wel in hun achterhoofd, maar men ontvlucht de konfrontatie en men praat er over heen. De dood komt natuurlijk, maar voorlopig nog niet... Men wil er niet aan denken, dat het uur van het sterven elk moment kan aanbreken.

In verschillende samenlevingen is (of was) de dood taboe. Daar wordt niet over gesproken. Een min of meer „dood-vrije” cultuur dus. Hoewel onvermijdelijk, wordt de dood als een levensvreemd incident gezien. Een doodstaboe hoort echter thuis in een burgerlijke levensstijl.

★ De dood in een burgerlijke levensstijl

Het eind van de vorige eeuw en het begin van deze eeuw vormden een hoogtepunt van wat wij wel noemen een burgerlijke

kultuur. Wat daar onder verstaan moet worden is niet altijd duidelijk. Het brengt een kompleks van levensstijlelementen tot uitdrukking: besef van orde en plicht, van tijd en geld, van uiterlijk goede zeden en fatsoen. Ook het puritijnse en het zelfgenoegzame, de voorzorg en het overleg ter vergroting van de bezittingen, vaak gepaard gaand met een tekort aan geestelijke aspiraties, horen erbij. Het was een burgerlijke levensstijl, die gefundeerd was op een geloof in het aardse leven. Men denke b.v. aan de figuur van Soames uit „De Forsyte Sage”. De geestelijke vader van de Forsytes schreef in een inleiding op zijn bekende roman: ze aanbaden het bezit en het eigendom en kanoniseerden de hypocrisie.

West-Europa nam gedurende die tijd in de hele wereld een overheersende positie in. De toenemende industrialisatie en de vooruitgang op het terrein der natuurwetenschappen en der techniek, de bloeiende handel met de koloniën en het militair machtsvertoon stimuleerden het vooruitgangsgeloof. De Europese cultuur triumfeerde in de hele wereld en haar politieke hegemonie manifesteerde zich vrijwel overal.

Niet voor niets wordt deze tijd de naam „la belle époque”, het mooie tijdperk, gegeven. Voor de arbeiders is het overigens nooit een mooie tijd geweest, maar wel voor een kleine, bevoorrechte groep, die van het leven genoot en op „het volk” neerkeek.

De Europese hoogmoed kon krasse vormen aannemen, omdat het tegenwicht, de dreiging van een afnemende Europese overheersing in de wereld, ontbrak. Degenen, die twijfelden aan de het voortduren van de unieke positie van West-Europa werden tot kultuurpessimisten gerekend.

Maar de wereldoorlogen wierpen hun schaduwen vooruit...

De unieke bloei en de overheersende positie van West-Europa werden in de schaduw gesteld door even unieke instortingsverschijnselen der wereldoorlogen. De Europese cultuur bleek in haar immense bloei een verhoogde kwetsbaarheid te vertonen.

Het behoort tot het paradoxale van de twintigste eeuw, dat de vooruitgang op het terrein van de natuurwetenschappen en van de techniek samenvallen met een vervaging van het toekomstbeeld van de westerse mens.

Maakte aan het eind van de vorige eeuw een „krisis der zekerheden” zich van nog slechts enkelen meester (vnl. enkele kunstenaars), het afnemend vertrouwen in de goed lopende vooruitgang van de westerse cultuur werd steeds meer algemeen. Een „fin-de-siècle-stemming” ontstond.

Lodewijk van Deysel heeft dit als volgt onder woorden gebracht: „Hoort gij de klokken niet luiden, met lange bange tonen, door de nacht van het einde der eeuw?”

Reeds in de vorige eeuw protesteerden enkelen tegen de zelfgenoegzaamheid en de oppervlakkigheid van het leven. Ook de protesten tegen het doodstaboe werden talrijker. Zou de dood niet bij het leven horen? Impliceert het nadenken over de dood niet het nadenken over het leven?

Tegenwoordig ziet men de dood als realiteit onder ogen. Men wenst er meer bewust rekening mee te houden. De oude medische ethiek drukt de dood weg onder het motto: leven behouden en verlengen, waar en wan-

neer het maar mogelijk is. De vraag rijst of dit altijd opgaat en of men met technisch-wetenschappelijk kunst en vliegwerk de mens niet onverantwoord lang kan tegenhouden te sterven.

De Duitse filosoof Heidegger heeft de eenheid van leven en dood in het menselijk bestaan geaksentueerd. Hij wil tot de uiterste grenzen van het menselijk bestaan doordringen om dit bestaan zo goed mogelijk te kunnen begrijpen. Zo stuit hij op de dood. Vanuit de dood kan het bestaan begrepen worden. Het mensenleven is voortdurend op de toekomst gericht en wordt volgens Heidegger in zijn eigenlijke betekenis pas begrepen in konfrontatie met de dood. De eindigheid van het menselijk bestaan komt daar het meest radikaal in het zicht.

Existeren betekent letterlijk: buiten jezelf treden, jezelf te boven gaan. D.w.z. dat de mens altijd gekenmerkt wordt door het „nog niet”, door het op-weg-zijn-naar en door het-bestemd-zijn-voor.

Het leven van de mens is volgens Heidegger een „Sein zum Tode” en dat moet hij onder ogen durven zien. Hij mag het niet ontlopen, maar hij moet zichzelf daarin verwelijken.

Het is algemeen gebruikelijk om i.v.m. de dood Sartre ter sprake te brengen. Anders dan Heidegger noemt Sartre de dood een absurde zaak. Hij staat bekend als de filosoof van de absolute of naakte vrijheid. De mens is pas mens als hij absoluut vrij is. De dood staat buiten de vrijheid. In deze vrijheid is geen plaats voor de dood. De dood betekent een vernietiging van de mogelijkheden echt vrij te zijn. De dood is levensvreemd, zegt Sartre, en ontnemt aan het leven zelfs alle zin.

De dode bestaat niet meer, want bestaan is kiezen. De mens van Sartre kiest voor zijn mens-zijn. De dode doet dit niet meer en is een ding geworden.

Hoort bij Heidegger de dood bij het leven, bij Sartre is dit principieel niet het geval.

★ Een levensfilosofie

Door de existentiële filosofie zijn verschillende facetten van het mens-zijn in een nieuw licht komen te staan. O.a. door de visies op de dood. Er is een nieuwe wetenschap ontstaan: de thanatologie = wetenschap van de dood. Sinds enkele jaren werd reeds over de gerontologie, de wetenschap van de ouderdom, gesproken.

Iedereen ontmoet wel eens mensen, die de gestelde problemen niet onder ogen durven zien. Velen willen er niet over spreken. Dit kunnen de resten van een burgerlijke levensstijl zijn. Er zijn ook mensen, die bewust of onbewust in het leven vluchten.

Deze „leven-kiezers” maken zich niet druk om de dood. Men berust in het onontkoombaar gegeven, maar voorlopig leeft men nog. Lééf zolang de dood er nog niet is en als hij er wel is, leven wij niet meer. Het is het één of het ander. Maak je geen zorgen over dat andere, zolang je het ene nog „hebt”.

Men kan deze opvatting de naam „levensfilosofie” geven en (een beetje oppervlakkig) typeren als een filosofie met het leven als de hoogste norm.

Deze mensen hebben het visioen van een groots en heerlijk leven, dat boven zwakte, ziekte, bederf en lafheid uitgaat. Geen burgerlijkheid en gemoraliseer, geen getheoretiseer over goed en kwaad, over normen dus of zo, enz. Leef in de volstrekte zekerheid dat het leven zichzelf genoeg is. Er is geen plaats voor pessimisme. Aanvaardt het leven. „Zeg maar ja tegen het leven”.

Het leven moet met al zijn risico's aanvaard en gewaagd worden. Het leven wordt gekenmerkt door een dynamische strijd, die geen vaststaande verhoudingen in de samenleving wil aanvaarden. Machtverhoudingen moeten voortdurend omgeworpen worden en steeds opnieuw vastgesteld worden. De moraal moet verwoest worden, omdat die de mens steeds geremd heeft in zijn levensontplooiing. De godsdienst heeft de mens ook niets geleerd. Godsdienst heeft alleen maar de aandacht van dit leven afgeleid en nederigheid (een kuddegeest, slapheid) gekweekt.

Elementen van de levensfilosofie zijn terug te vinden bij de protesterende jeugd. Niet een God in de hemel en mensen in de kerk.

★ Geloof en projektie

De mens leeft in het besef van zijn „eindigheid”. Zijn leven wordt ingeperkt door zijn geboorte en zijn dood. Aan het eerstgenoemde heeft hij geen herinnering en van het laatst genoemde geen ervaring en toch heeft hij er weet van. In het nadenken over deze zaken probeert elk mens er mee klaar te komen.

Niet-gelovigen menen bij christenen een protest tegen deze moeilijk te aanvaarden levenssituatie te zien. Volgens hen proberen christenen hun leven te rekken en projekte- ren zij een vervolg aan hun leven na de dood. Veel niet-gelovigen zien in het geloof in een eeuwig leven een poging om aan de dood te ontsnappen.

Kan men de dood dan verstandelijk in de vingers krijgen?

R. F. Beerling (Wijsgerig Perspectief 1969) heeft opgemerkt, dat de rationele argumen- ten afschampen om zo te zeggen op het on- doorgrondelijke en geheimzinnige van de dood. Hoezeer men m.b.v. wetenschappelijke resultaten de grens van de dood „iets kan opschuiven” en het „uur van het sterven” iets kan rekken, het is onmogelijk dat de mens de doodsgrens overschrijdt en de dood overwint.

Een niet-gelovige blijft — ondanks het ve- le nadenken — tegen de dood aankijken.

★ Een realiteit met perspectief

Hoe staat een christen in zijn tijd? Allerlei vragen dringen zich aan hem op en hij moet tot een plaatsbepaling in zijn tijd komen. Enerzijds leeft hij in een snel veranderende wereld, anderzijds is hij meestal afkomstig uit een sterk traditioneel denkend milieu. De „zekerheden des geloofs” kunnen zwaar op de proef gesteld worden en de vragen naar een verantwoorde plaatsbepaling worden gedreven door hoop en wanhoop, door belofte en dreiging.

Biologen stellen tegenwoordig, dat — ge- zien de algemene milieuverontreiniging — de mensen nog ongeveer 35 jaar te leven hebben. Gebrek aan zuurstof zal rampen veroorzaken.

Loopt de wereld naar haar eind?

Kunnen wij hier en daar iets ontdekken van een fin-du-siècle-stemming?

Futurologen en geheide optimisten spre- ken nog steeds over het jaar 2000. Zij gaan in al hun prognoses uit van wat zij nu weten en van de vooronderstelling dat „de natuur”, de kosmos, wel „mee zal werken”.

De apokalyptische beelden van Johannes laten echter zien, dat de natuur in een soort „razernij” van natuurrampen e.a. zal uit- barsten. Een christ-gelovige zal zich in ver- twijfeling wel eens afvragen of hij allerlei tijdsverschijnselen wel goed verstaat als „te- kenen der tijden”.

Het leven lijkt soms zonder uitzicht, triest en absurd. M.b.v. de wetenschappen wil de mens proberen zo veel mogelijk inzicht in de werkelijkheid te krijgen. De mens wil er uit halen wat er in zit. Ondanks het in veel op- zichten rijke inzicht, verschaffen de weten- schappen de mens niet het noodzakelijke uit- zicht. M.b.v. de wetenschappen vecht de mens tegen de dood, tot hij aan de grens van zijn kennen en kunnen komt, niet verder kan en schipbreuk moet lijden. Hij gaat door de knieën. Maar waar naar menselijke bereke- ning geen uitweg meer mogelijk schijnt en alle hoop tot wanhoop en alle beloften tot dreiging geworden schijnen, wordt ons door Gods genade de verlossende hand toegesto- ken.

Daar wordt een wenkend perspectief ont- sloten.

Wij kijken niet meer tegen de dood aan, maar er door heen.

Daarom is het leven zo de moeite waard. Ondanks de dood.

De dood zet het leven echter onder een onvoorwaardelijke klem.

Het nadenken over de dood vraagt om het afleggen van verantwoording over het leven.

De mens kan de dood niet aan. Het hoeft ook niet.

De macht van de dood is overwonnen.

Er is iets gebeurd.

Terecht heeft Bonhoeffer gezegd, dat de mens die het gebod van God houdt niet per- manent Hercules op de tweesprong is, want

Gods gebod komt niet slechts in de hevigste krisismomenten van ons leven op ons toe. De mens is onderweg en hij mag geloven dat de grote beslissingen achter hem liggen in plaats van voor hem.

Zonder eeuwig durende gewetenskonflik- ten kan de mens hierop vertrouwen (Ethik, 301).

Mozes hield dit de mensen al voor: de ze- gen en de vloek stel ik u voor, het leven en de dood; kies dan het leven! En luister naar het woord van de Here God.

Dit Woord is vlees en bloed geworden, het heeft gestalte gekregen in Jezus Christus, de Weg, de Waarheid en het Leven.

Wie in Hem gelooft zal leven, ook al is hij gestorven.

Wie in Hem gelooft heeft het eeuwige le- ven en zal nooit sterven.

★ Niet te denken, slechts te geloven

Terwijl ik dit schrijf, bekruipt me zoiets als een gevoel van aarzeling.

Als je deze dingen zegt, denk je wel eens dat je met grote woorden over jezelf heen schreeuwt.

Maar uiteindelijk: het zijn mijn woorden niet.

Het gaat inderdaad boven de menselijke beperktheid uit.

Ik ken wel een mindere, niet een betere wijze van spreken over de dood dan deze. Het is geen grootspraak. Deze woorden drin- gen tot bescheidenheid en manen er toe aan om er in dit leven iets van te laten zien.

Is het overlijden dan niet een keihard feit?

Ja, als wij bij de zintuiglijk waarneembare wereld blijven staan wel. Maar er is méér. Paulus spreekt niet voor niets over de on- zichtbare wereld. Dan komt ons leven in een ander perspectief te staan.

Vanuit het onzichtbare krijgt het zichtbare pas haar werkelijke betekenis.

Wij zijn zo geneigd om bij het zichtbare te blijven staan.

Men denkt te veel, dat de wetenschappe- lijk gereduceerde en versmalde werkelijk- heidsofpvatting met de „volle, werkelijke werkelijkheid” te identificeren is.

In de wetenschap wordt terecht gewerkt m.b.v. abstraktie, maar dit impliceert haar beperktheid. Wanneer dit wetenschappelijk denken verabsoluteerd wordt en als enig juiste benaderingswijze van de werkelijk- heidsverschijnselen gezien wordt, dan is de ruimtevaart echt en de hemelvaart niet, het sterven echt en de opstanding niet.

Door het er bij betrekken van de onzicht- bare wereld komt het zichtbaar-op-het-eer- ste-gezicht in een ander perspectief te staan. Het op het eerste gezicht dwaze, nietige, zwakzinnige en waardeloze kan in „groter verband” groot, mooi, waardevol en aan- trekkelijk zijn. Hoezeer het Kruis en de Opstanding op het eerste gezicht aanstoot- gevend en ongeloofwaardig lijken, zij zijn voor degenen die niet blijven staan bij „op- het-eerste-gezicht”, maar die de diepere be- tekenis er van gaan inzien, van essentiële be- tekenis.

Zo ook met de dood. Op het eerste gezicht kijkt de mens er tegen aan. Het wekt erger- nis op. Het is afstotend.

Maar de dood markeert een overgang: van het zichtbare naar het onzichtbare, van het tijdelijke naar het eeuwige.

Tegen de achtergrond van de onzichtbare wereld kijkt men door de dood heen. Bewijs? Ervaring?

Het is geloven. Dat is de grond van wat wij hopen en van de werkelijkheid van de onzichtbare dingen.

Dit tafereel van rijke en fatsoenlijke mensen in de kerk, die met hun dubbele moraal en uitgestreken facie veel armoede en onrecht in de wereld hebben laten voortbestaan, heb- ben zij lang genoeg gezien. Zij protesteren daarom tegen de kerken en de christenen, die in zelfgenoegzame dankbaarheid onkritisch in de gevestigde orde meelopen. Zij hebben maling aan die zgn. nette mensen met hun kort geknipte haartjes, hun kon- fectiepakje en glad gepoetste schoenen. Hun protesten uiten zich daarom ook in lange haren, een woeste baard, sandalen en een merkwaardige plunje.

Deze jongens staan niet neutraal t.o.v. de samenleving. Zij voelen zich er bij betrok- ken. Hun protest is een bewijs van hun ge- èngageerdheid.

Deze ambivalente positie van geëngageerd- heid enerzijds en van protest anderzijds geeft hen een kwetsbare plaats in de samenleving. Vandaar dat hun doen en laten een merk- waardige mengeling vertoont van groots élan en teleurstellende slaphed, van dodelijke ernst en riskant spel. Naar hun verwachting zal alles wat komt beter zijn dan het be- staande.

Geen kuddegeest, maar echt mens-zijn, vrij-zijn. Het leven moet niet alleen geëer- biedigd worden, maar verheerlijkt en de dood niet slechts getolereerd, maar bestre- den.

Kan de levensfilosofie de dood overwin- nen? Nee, daarom leven velen er over heen. Het leven is zichzelf genoeg.

Er is veel kritiek op uit te oefenen. Veel vragen over het waarheen en het waartoe van het leven en van de mens blijven onbe- antwoord.

★ Dood en samenleving

Heeft een doodsbekouwing ook betekenis voor de samenleving?

Men kan zeggen, dat het negeren van de dood het verliezen van een kritische functie betekent en tot een berusting in de bestaan- de maatschappelijke verhouding zal leiden.

Men kan het tegendeel ook beweren: een bijzonder sterk geaksentueerde aandacht voor de dood kan het vergankelijke leven te sterk relativieren en de stemming kweken: hier is het niet; in het hiernamaals zal het allemaal wel goed komen.

Voor een christen geldt inderdaad, dat de wijze waarop hij de bijbel leest en de wijze waarop zijn geloven „funktioneeert”, bepalend zijn voor zijn houding in de samenleving.

Er zijn echter onder de christenen aarts- konservativering en maatschappelijke her- vormers, konformisten en revolutionairen.

Maar niet alleen de kijk op de dood en het hiernamaals bepalen de houding van de mens in de samenleving. Het maatschappe- lijk gebeuren bepaalt ook de wijze waarop over de dood gesproken wordt en de reden waarom het in de publieke belangstelling komt te staan.

Gebeurtenissen in de recente geschiedenis, in ons leven, in de samenleving en in de wereld bepalen mede de wijze waarop wij met de dood gekonfronteerd worden en der- halve de wijze waarop wij er over nadenken en spreken. Herinnerings- of foto-beelden van twee wereldoorlogen, t.v.-beelden van Biafra, Pakistan en Vietnam, krantenberichten van verkeersongelukken en andere rampen laten een mens niet koud.

H. E. S. Woldring - Amsterdam

Gerechtigd zijn tot brood en wijn

Als gezegd: de reformatorische kerken hebben nog al wat verschillende inzichten gehad ten aanzien van brood en wijn. Drie reformatoren, drie sacramentsopvattingen, drie kerkrichtingen. En bij drie uiteenlopende opvattingen kunnen er twee, maximaal zelfs drie het mis hebben. Dat is een gevaarlijke zaak. Want neem nu de uitwerking van die opvattingen in het verlenen van toegang tot het sacrament.

De een leerde dat de ambtsdragers slechts hebben te **nodigen**; dat ieder zichzelf moest beproeven en dan eten en drinken. De ander leerde dat de ambtsdragers op wacht moeten staan om ieder te **weren**, die door leer of leven aanstoot geeft. Voelt u welke moeilijkheden op u afstormen? In het eerste geval: dat de tafel des Heeren ontheilgd wordt, om met Paulus te spreken, omdat die zowel gebruikt wordt om het geloof te versterken — alsook om het ongeloof te voeden. De ander evenwel maakt de zaak niets gemakkelijker. Wie maakt uit wat aanstotelijk is? Wat vandaag aanstotelijk wordt geacht, was dat gisteren ook aanstotelijk? Zal dat morgen ook nog aanstotelijk zijn? En... stel u voor dat iemand, die met tollenaars en zondaren verkeert, zonder aanstoot te geven door het leven zou kunnen gaan. Waar liggen de grenzen van ons oordeel?

—o—

In onze kerken is de praktijk zo geworden, dat ieder gemeentelid, dat openbare geloofsbelijdenis heeft afgelegd, wordt geacht „gerechtigd” te zijn tot het avondmaal, tot het tegendeel blijkt. Dat „gerechtigd” is al een kwaad woord. Want wie verleent dat recht, wanneer de Heiland ons de opdracht al verleend heeft? Zeker, we zijn daar sterk in: in dat bazen. Ook tot de doop wordt veelal zo het een en ander overwogen, vooral wanneer het een eersteling betreft, alvorens het sacrament „verleend” wordt. Maar terug naar het avondmaal.

Kerkt zulk een „gerechtigde” nu eens buiten zijn eigen gemeente (wat met onze gemakkelijke verplaatsbaarheid, vrije week-ends, uitvliegende kinderen en zo voort, nog al eens voor de hand ligt) dan wordt meestal in die gastgevende gemeente naar een bewijs van goed gedrag gevraagd, alvorens men hem aan brood en wijn toelaat.

Wilt u daar even over nadenken? Wij mensen schrijven elkaar een pasje voor om aan de tafel des Heeren aan te zitten. Een bewijs van een blanco schuldenregister — voor elke gelovige zondaar een paradoxale paskwil. Overigens wat zich op vreemde bodem al mocht hebben afgespeeld tussen de datum van het uitschrijven en die van het indienen van dit briefje... laten we even buiten beschouwing. Waar het over gaat is: welke waarde heeft dit document eigenlijk? Deze: houder dezes zit vol zonden, maar we hebben hem niet openlijk kunnen grijpen.

Een gast staat toch niet onder toezicht van de plaatselijke ambtsdragers? Licht toch niet voor rekening van de plaatselijke gemeente? Hij staat of valt zijn eigen Heer. Is hij — want daar draait alles om — in zijn eigen gemeente afgehouden van het avondmaal... dan staat toch geen vreemde kerkeraad verantwoordelijk voor zijn stroperij? U denkt toch niet, dat zulk een huichelaar waarachtige geloofsversterking ontvangt in een zo begeerde maar verboden tafalgemeenschap?

Of dacht u dat artikel 61 van de kerkenorde hier het laatste woord over spreekt?

—o—

Heel dat „toelaten” en „afhouden” zou teruggevoerd moeten worden tot de Schriftuurlijke oorsprongen. Leeft iemand werkelijk in onbekeerlijkheid en wil hij niet naar vermanende broeders luisteren — dan hebben wij hem niet slechts van het avondmaal maar zelfs uit onze vriendenkring te weren, zegt de Schrift. Maar aan de andere kant zegt de Schrift, dat „al degenen die alzoo gezind zijn” als het eerste deel van het formulier stipuleert, door God gewisselijk in genade zullen worden aangenomen. „En wie zijn wij” — zo onderbrak vandaag onze voorganger op heilzame wijze de voorlezing van het avondmaalsformulier — „dat wij iemand zouden weren, als God hem in genade aanneemt?”

Daar hebt u het. Een vorige maal zei een gastpredikant: „ik zie hier zo veel onbekende gezichten, dat zullen wel gasten zijn. De Heere roept u aan tafel en er is plaats genoeg. Misschien is dat nog niet het inzicht van de kerkeraad — maar wel de bedoeling van de Heer der kerk”. — Een paar ambtsdragers schoten in de lach. Het was hun uit het hart gegrepen, als ik het goed verstaan heb. Maar zeg nu niet dat zulk een predikant verder ging dan hem als gast zou passen; per saldo zijn ambtsdragers, gemeenteleden en predikanten allen tesamen gasten in het huis des Heeren. En wie daar spreekt spreke woorden als van God. Welnu.

—o—

Destijds leerde ons een predikant: het sacrament is alleen de illustratie bij het Woord. Wat we verstaan krijgen we te zien ook. Vanwege onze „grovigheid en zwakheid” wordt de boodschap zowel hoorbaar als zichtbaar overgebracht. Als we onze oren niet zouden geloven mogen we op onze ogen vertrouwen. Zoals de prediking er is om onze oren te gebruiken, zo is er het sacrament om ons onder ogen te worden gebracht. En zelfs de blinde en doofstomme kan niet meer twifelen, wanneer hem brood en wijn in de hand worden gegeven.

Dan kunnen we elkaar ook niet weren... wanneer eens het oude formulier achterwege zou blijven. De nodiging van de Heiland is niet gebonden aan een menselijk ceremonieel. Het gebod „doet dat” van de Heer heeft geen machtiging van menselijke formulieren nodig. Dat formulier, hoe goed oorspronkelijk ook bedoeld, kan voor mensen van deze tijd zelfs een hinderlijk obstakel worden op de weg des levens. En als we elkander diets maken dat het avondmaal zonder dat formulier (respectievelijk met een ander formulier, of ingeleid door enkele passende catechismusgedeelten of een betrekkelijk artikel uit onze geloofsbelijdenis) dat het avondmaal dan geen echt avondmaal zou zijn... nu, dan zitten we weer midden in de misère uit de tijd van de vrijmaking. Ook toen werd openlijk gesproken over een volle doop en een niet-volle doop. Zo zou thans onderscheiden worden tussen een waarachtig en een niet-waarachtig avondmaal. Maar één ding: wat de Heere ons simpel gebiedt, krijgt geen waarde of onwaarde door onze menselijke inkleding.

Er zijn kerken, die in de morgendienst en

opnieuw in de middagdienst het gehele en onverkorte avondmaalsformulier lezen. Een veelheid van belangrijke woorden — om koud bij te blijven. Er zijn ook kerken, die in de morgendienst het hele formulier lezen — maar in de middagdienst alleen het laatste deel ervan, of enkele vragen uit Zondag 28, 29 of art. 35 van de NGB. Er zijn kerken onder ons, die het gemoderniseerde en verkorte formulier uit de gebonden gereformeerde kerken gebruiken, een stuk, dat de beste delen van het oorspronkelijke heeft aangehouden. Er zijn kerken... die alleen de verzen van de inzetting van het avondmaal uit de Schrift voorlezen.

Al deze opvattingen zijn mogelijk. Laten wij elkaar die ruimte toestaan. Een ieder zie niet slechts op het zijne, maar ook op wat van een ander is. De hoofdzaak is niet dat we de juiste formulering uitstikken, of dat we een gezamenlijke biecht, penitentie en absolutie ondergaan, teneinde ons „gerechtigd” te weten om aan te zitten. De hoofdzaak zal wel deze zijn: dat wij ons onwaardig achten tot Gods genade; maar niet zonder die genade leven kunnen; en daarom belijden: Heer, ik geloof — kom mijn ongeloofigheid te hulp!

—o—

Tot slot nog een opmerking als het mag. Zou het niet kostelijk zijn als we ons in herinnering riepen: hoe de eerste leerlingen van onze Heer zijn opdracht hebben uitgevoerd? Want wat we van de prille christenheid weten is dit: dat de gelovigen een dag van de week 's morgens vroeg voor de dageraad samenkwamen, om hun Heiland lof toe te zingen; en dat zij 's avonds een liefdemaaltijd hielden, welke steevast eindigde met een rondgang van brood en wijn: het gedachtenismaal.

Stel u voor: elke zondagavond brood en wijn en gemeenschap der heiligen. Om warm van te worden. Al die broeders en zusters, die het 's morgens bij elkaar uithielden onder de Woordverkondiging... zouden 's avonds met elkaar de beker drinken, het brood breken, zich één weten met Christus!

Wat een overvloedige geloofsversterking. Wat zou er veel gaan gebeuren. Wat een daden in plaats van woorden. Wat een beleven in stede van beleren. Wat zou het veel gemakkelijker worden: die broeders en zusters met hun accenten, hun vreemde manieren, hun diverse smaken en opvattingen, hun kortzichtigheden, hun kleur en hun haarsorten in de Heer te verdragen; ze te dragen; ze op te dragen voor Gods troon; in hen hun Heiland te herkennen, die hen geheiligd heeft!

Wat zou het gemeentelven er wel bij varen. Wat zouden wij begerig zijn naar die éne Woorddienst die er per week over zou blijven. Wat zouden we goed het Evangelie leren verstaan: dat we alleen van genade kunnen leven en sterven. Wat zou het onder ons verrukkelijk worden: leven van genadebrood, elke week. En, overmits een mens bij brood alleen niet zal leven: ook nog drinken van de wijn, die het hart verheugt!

En wat denkt u: zou er geen licht van de kerk afstralen in een duistere wereld? Zou dat niet door velen opgemerkt worden: die wondere gemeenschap met de Heiland, die deze beroerde wereld heeft overwonnen? Zou daar geen zuiverende kracht van de kerk uitgaan, wanneer al onze persoonlijke gebeden door de Geest gebundeld werden tot één wereldgenezend gebed? Zouden daar van de kerk, van Christus' plaatselijke gemeenten, geen zeer heerlijke dingen gezegd worden? Zouden daar niet op elke gelovige vijf, zes, zeven mensen uit de ondergaande wereld komen aanlopen met de vraag: mogen wij met u meereizen, want uw God is onze God?

Welnu, tot al deze dingen heeft de Heiland ons gerechtigd.

D. W. L. Milo - Vierhouten

Herinneringen aan eerste jaren Gereformeerd Gymnasium in Leeuwarden

In oude gebouwen worden soms prachtige fresco's ontdekt, die hun spraak hadden verloren: het dankbare nageslacht, belust op gelijkmatigheid, had ze met een dikke laag verf of witkalk overgestreken. Wij plegen ons te verbazen over zoveel cultureel onbegrip.

Deze dagen vroeg mij iemand telefonisch om enige inlichtingen over de eerste jaren van het G.G. te Leeuwarden. Dan schieten ineens allerlei herinneringen naar boven, die heel je voorstellingswereld vervullen en in stralende glans zetten.

Je ziet weer voor je die eerste middag voor de grote vakantie van 1921. Ik had de eerste klasse van het Stedelijk Gymnasium met vrucht doorlopen. Het bericht van mijn vertrek viel niet in al te goede aarde. De conrector verklaarde voor de klas, dat het toch ook wel hoog tijd werd voor ons — (nu) dr Jan van der Linden en mij — om dit heidense gymnasium te verlaten. Ik weet niet, of wij hierop innerlijk wel juist reageerden.

Verlof

Maar we zaten dan met z'n allen, een grote eerste en een kleine tweede klas, in het voorlopige school„gebouw” — een klein herenhuis — de „grote” zaal van „het militair tehuis” aan de Emmakade ZZ, waarop het bordje VERLOF, L. P. de Jong, dat ons een onbedoeld welkom had toegeroepen. Een naar schatting nog jonge man — hij was toen 49 jaar — bleek dr R. Mulder te zijn, onze toekomstige Rector. Hij stond op een tafel in de hoek, en dicteerde aan de woelige schare de lijst van de boeken, die zij diende aan te schaffen. Ik hoor het nog: „Voor Grieks in klas II Sormani en Vermeceten, Grieks Themaboek, uitgave Noordhoff, Groningen...”

Ik wil u wel zeggen, ik popelde. Wij zouden straks die geheimzinnige, vreemde heidense cultuurwereld binnengaan onder leiding van iemand, die in de bijbel geloofde, die naar de kerk ging en daar meeluisterde. Ik herinner mij nog dat ik overwoog, hoe zo iemand het zich toch wel moeilijk maakte vergeleken bij de leraren die ik aan het vorige gym had gehad, en die eenvoudig die wereld maar behoeften door te geven zoals ze was. Hij moest toch nog een extra studie maken over het probleem, hoe deze wereld nu eigenlijk van christelijke zijde moest worden bekeken.

U zult zeggen, wel wat naïef gedacht, en u heeft gelijk. Ik hoop, dat u er meer van ziet. Maar deze vraag heeft mij mijn leven lang geboeid en bezig gehouden. En van het begin af aan heb ik deze dr Mulder daarop aangekeken en nauwlettend beluisterd, wat ervan bleek bij zijn onderwijs en dat van zijn corps.

Mannen-broeder?

Maar laat ik nu eerst even afrekenen met de aanhef, over die fresco's. Toen ik aan de zoëven genoemde informateur enkele dingen mededeelde, interrumpeerde hij mij ineens met de vraag: U spreekt telkens in superlatieven, net als anderen die ik vroeg. Was de sfeer van het g.g. in die jaren dan toch niet die van „de mannen-broeders”?

De man was volkomen te goeder trouw, en toch werd ik verontwaardigd. Inderdaad. Zo

heeft iemand de Christelijke strijd van zijn ouders, toen hij nog niet bij kennis was, menen te mogen typeren. Aan de hand van artikelen en foto's uit geïllustreerde bladen. Dan zie je die ouderwets geklede en gekapte figuren, de strakke gezichten op houderige en slechte foto's, en je leest de zwaar gepolitoerde toast-rhetoriek. Op het titelblad liefst dr Colijn, plechtig in de mee-marcherend met z'n oude klasgenoten van de militaire opleidingsschool in Kampen. Misschien krijgen onze kleinkinderen straks zulks te zien van onze toogdag volgende week. „Mannen broeders” heten we dan. Maar heeft u dr Colijn zelf gekend? Zijn eerlijke Christelijke strijd voor een gave gulden wordt nu bedolven in de kliederige leespulp van onze dagen, geproduceerd door kleurloze allemansvrienden, die hun eentonige moralismen veilig kunnen spuien bij een schare, die slikt wat het voorgezet krijgt. In de veronderstelling dat hun ouders en grootouders allemaal eender waren, even éénkennig en tripelgraag als zijzelf, laten ze gnuivend hun spoot druipen over principiële strijders. Want die hebben, helaas, tot schade van de maatschappij, net niet meer de jaren kunnen halen van de Aufklärung-na-de-oorlog, waarin ieder, zonder studie, zeker zonder bijbel, alle problemen der wereld tot in haar verste uithoeken aan kan op een eenvoudige sleutelcode. Met de uitdrukking „mannen broeders” smeren deze scribenten gnuivend een dikke verflaag over echte frasco's. Omdat ze belust zijn op de gelijkmatigheid. En de Antithese, waarvan ieder die de Schrift eerbiedig aanvaardt, diep onder de indruk moet zijn, omdat hij dwars door ons aller hart heensnijdt, kennen ze niet.

Fundamenteel

Nu, de mannen die het Geref. Gymn. oprichtten wel. Die was voor hen fundamenteel. Niet wat deze lieden ervan maken, en waaruit ze dan hun laster brouwen: een geslepen leuze om zich af te zetten tegen andersdenkenden, om daardoor in een veilig isolement te kunnen kruipen. Dat bleek op onze school.

Zo spreek ik dus rustig in superlatieven. Het ging over dr R. Mulder. „Iedere minuut is er een”, was strijk en zet zijn refrein bij zijn binnenkomst, met z'n aanstekelijke lach, haast jolig, want het werk riep. Nooit heb ik op school gemerkt van zijn moeiten thuis: een groot gezin, waarin de moeder ontbrak, eindeloos getob met huishoudsters. Dan ging de bijbel open. Ik herinner mij, hoe hij Jesaja las. Eén keer Jes. 44 : 6 t.m. 20. Dan gunde hij zich de tijd. Ik vergeet het nooit weer.

We lazen eens bij Xenophon, hoe zijn 10.000 mannen en hij, in grote nood midden in het vijandige land, hun toevlucht namen tot een offer om een uiterst beroep te doen op hun goden. De redding kwam. En toen zei dr Mulder: „Zou God het geroep van de jonge raven horen, en niet het gebed-in-nood van een heiden?”

Wij noemen dat een rhetorische vraag. Misschien is hij wel meer. Hij is mij bijgebleven tot nu toe. Kunt u hem beantwoorden?

Eens kwam hij verontwaardigd binnen „Gisteravond was ik op een „neutrale” studieclub, waar de stelling werd verkondigd: het Christendom is cultuur-feindlich. Begrijpen jullie, wat dat betekent, jongens? Ik

heb deze man gevraagd, of hij Rembrandt kende, en Händel niet rekende tot cultuur, en zijn oordeel over de matthäus-Passion.”

Onderscheid

Onderscheid was er zeker. We waren nog maar enkele weken op gang, wij 2e klassers op het bovenzaaltje, door bordpapieren wand gescheiden van het rectoriskamertje, onder ons in de „grote” zaal de 1e klas, of we zaten in een nationaal conflict. Een leraar had een brutaliteit van een 1e klasser niet kunnen verwerken, en had zijn hart lucht gegeven door als zijn oordeel uit te spreken, dat het geen wonder was dat Bonifacius door Friezen was vermoord. De volgende dag stond op het bord te lezen, erg bescheiden, vind ik, in de Hollandse taal:

„Wie de Friezen scheldt, wordt bij ons niet geteld”. Een vorm van inspraak, die te denken geeft.

Deze leraar had trouwens iets geprikkelds, als was het een opperbeste man. Ik hoorde hem een keer tegen dr Mulder zeggen in zijn opvallende taaltje: „Nei menheir de Riktor, die Friezen spreiken toch wel saun oakelig dialikt, doar hip u gein foarstelling fen!”

In hetzelfde vlak, zij het op wat hoger niveau, lag eigenlijk ook een zekere gespannenheid tussen de ietwat aristocratische rector en de latere conrector drs O. A. Bouma, een voortreffelijk man, met een oereerlijk karakter, die een open oog had voor de werkelijkheid van zichzelf en om hem heen. Het boterde niet altijd tussen deze twee. Zo had drs Bouma 's zaterdagsmiddags — hij was reserve-officier — eens exercitie op het Kalverdijkje. Op de maandag daaraanvolgend komt de rector de klas binnen: „Zaterdagmiddag zag ik de conrector van het gereformeerd gymnasium... op een paaard!” Zijn geërgerdheid over zo diepe val werkte averechts: wij ploften van de lach.

En daar deed hij tenslotte toch ook weer aan mee.

Het rapporten-boek lag op de tafel in het rectoriskamertje, dat gemakshalve eerst niet werd afgesloten. Ik woonde in de buurt, en liep, toen er lerarenvergadering was geweest, ijselijk benieuwd, maar met een bevend hart 's avonds eens de trap op naar boven, onder het motto een boek te hebben laten liggen in het „leslokaal”, en gluurde steeds in het cijferboek. Een volgende keer lukte dat opnieuw. Ik werd wat onvoorzichtiger. Totdat bij een nieuwe poging de heer De Jong mij met wetende ogen volgde, en bevond dat ik geen boek had laten liggen. Sindsdien ging de deur op slot. Ik moet eindigen, de redactie stelde een limiet.

Notities

In telegramstijl nog enkele dingen.

★ Dhr. Romkes gaf ons lessen over „De Russische boek”, voorgedragen met drastische illustratie, waarbij de rector — vanwege die dunne wand, weet u nog — nu en dan even binnenkwam om het geheel wat te miligeren.

★ Dhr. Van Dijk, wiskunde: „Ik heb een onuitputtelijk geduld”.

★ Dhr. Slob (Duits), las prachtig voor: „Wenn ihr die Tapfern von Gravelotte nennt, Denkt auch der Rotte vom Leibregiment”.

★ Later dr Scherpbier, voor Engels, die ons diep onder de indruk bracht van Milton: „When I consider how my light is spent. Ere half my days, in this world dark and wide...”

★ Eén facet nog. De vol-ijverige penningmeester dhr Van Raay, liep eens — ik heb dit natuurlijk veel later gehoord — vóór de beslissende overgangvergadering even tot diens diepe verontwaardiging, bij de Rector binnen, ten bate van een notariszoon, die diep-onvoldoende stond: „Denkt u er om deze jongen brengt f 2000,— schoolgeld binnen, en hij komt niet terug als hij zakt!”

★ Maar op hem was van toepassing wat de voorzitter van het curatorium telken jaren uitsprak: „Felen zijn teleurgesteld, anderen moeten met gemengde gevoelens dit gebouw ferlaten...”

INGEZONDEN

DE STEM VAN S. G. DE GRAAF

Enige tijd geleden maakte ds Amelink op de voorpagina van ons blad de treffende opmerking dat de vandaag vaak gehoorde tegenstelling „horizontalisme-verticalisme” op Bijbelse gronden niet anders dan als een **valse** tegenstelling mag worden gekwalificeerd.

Graag zou ik deze opmerking willen accentueren.

Laten we oppassen dat we uit **reactie** op het bovendrijvend „horizontalisme”, waartegen het Getuigenis van een aantal voor-aanstaande hervormden onlangs terecht protest aantekende, niet vervallen in een evenzeer verwerpelijk „verticalisme”, dat men vandaag kan tegenkomen in bijv. de bewering dat de gemeente des Heren haar toekomst heeft **in de hemel** en niet op de aarde, soms gebaseerd op een vooringenomen exe-gese van 1 Thess. 4:17.

Het leek me goed onze lezers in dit verband te confronteren met de stem van S. G. de Graaf in zijn „Verbondsgeschiedenis” (deel I - O.T.).

Verkwikkend is het te mogen constateren hoe het Woord Gods hem uitgetild had **bóven** het valse dilemma, waarin heden kinderen Gods soms verstrkt raken.

G. van Meerkerk, Sliedrecht

1. In den Christus alleen ligt ons erfdeel onder de geheiligden vast. Ons erfdeel onder de geheiligden is Kanaän. Men bedenke dan echter, dat Kanaän niet is de hemel, maar de nieuwe aarde onder de nieuwe hemel, en in het licht van de nieuwe aarde ook reeds deze aarde en dit tegenwoordig leven. (blz. 51-52).

2. Hij (Christus) is tot en groot volk geworden, een schare, die niemand tellen kan. Want allen, die in Hem geloven, behoren tot dat volk. En Hij heeft niet slechts dat land Kanaän gekregen, maar Hij heeft voor Zijn volk de ganse aarde gekregen. Hij heerst over al de werken van Gods handen Hij doet Zijn volk op deze aarde wonen, doet hen daarop de Here dienen, en zal hun eens de nieuwe aarde ter woonplaats geven. Hij maakt van deze ganse aarde een Kanaän voor Zijn volk. (blz. 55).

3. Dat Abrahams zaad Kanaän bezitten zou, heeft dan ook de verre strekking, dat de gelovigen het geestelijk Kanaän bezitten zouden. Dat is echter niet de hemel, maar de heerschappij over de aarde, zie Rom. 4:13: De belofte is aan Abraham of zijn zaad geschiedt, dat hij een erfgenaam der wereld zou zijn. (blz. 72).

4. De Schrift is ten volle het boek voor de aarde, zij het voor de aarde onder het licht van de hemel. De belofte is dat wij eeuwig het gezegend aardrijk erven zullen. Die eeuwige band aan de aarde wordt door de band Abraham aan Kanaän getypeerd. (blz. 102).

5. Het graf is voor de gelovigen niet slechts het teken van vernedering en ondergang, maar ook het teken van hun deel aan de aarde, waarmede ze straks verheerlijkt zullen worden. (blz. 102).

Begraven worden is wel overgegeven worden ter vertering.

Voor de gelovigen is het echter ook iets anders.

Zij worden in de aarde bewaard tot een teken, dat zij eens met deze aarde zullen verheerlijkt worden. (blz. 104).

6. Het Nieuwe Testament is niet minder voor de aarde dan het Oude Testament. (blz. 116).

7. De gehele aarde moet ons een Beth-El

zijn, waarin wij de Heere dienen. Dat kan nu reeds in beginsel, doordat de Heere Zijn Geest heeft uitgestort, door welke Geest wij Hem op de ganse aarde dienen mogen. Na de vernieuwing van hemel en aarde zal in de volle zin des woords de aarde een Beth-El zijn, want dan zal God eeuwig bij de mensen wonen. (blz. 142).

8. Er is nog tegenspoed, er is nog lijden, er is nog strijd, er is nog het lichaam dezes doods.

Daarom zoeken wij nog ons vaderland.

Dat vaderland is naar Hebreëen 11 wel het hemelse. Als men daaronder nu maar niet verstaat de hemel. Het is de nieuwe aarde onder het licht van de nieuwe hemel, het nieuw Jeruzalem, dat van de hemel nederdaalt.

Dan zullen alle dingen transparant zijn, dan komt de toestand van het aanschouwen. Dat is van het aanschouwen van Gods gunst in alle dingen. (blz. 177).

9. De begrafenis van Jozua wordt verhaald met de plaats, waar ze hem gelegd hebben. En zo ook de begrafenis van de beenderen van Jozef. En de begrafenis van Eleazar. Het gaat in de Schrift om die begrafenis. Daar werden Jozua en de anderen begraven, ten teken dat zij deel zouden hebben aan de opstanding der doden, en dan in de heilige erve eeuwig hun erfdeel onder de geheiligden bezitten zouden. Door die begrafenis in het bloofde land werd temeer de band van het volk aan dat land bevestigd. De Schrift is het boek voor de aarde, natuurlijk voor de aarde onder het licht van de hemel, maar voor de aarde!

Ons deel aan deze aarde in deze tegenwoordige tijd is ons een onderpand van ons deel aan de eens vernieuwde aarde. Zo is ook onze begrafenis. Eens zullen we op de aarde ons erfdeel onder de geheiligden bezitten. Zo ligt dus ook onze ganse positie op de aarde in deze tijd in het verbond vast. (blz. 313).

10. Men leze de levenswaardering, zoals die uitkomt in de lofzang van Hizkia. (Jesaja 38:9-20). Dat is niet slechts de levenswaardering van iemand uit het Oude Testament, die nog geen helder uitzicht heeft op het leven na dit leven. Die zelfde levenswaardering moet er ook in het Nieuwe Testament zijn. We moeten het ook nu zeggen:

„De levende, de levenre, die zal U loven, gelijk ik heden doe, de vader zal de kinderen Uw waarheid bekendmaken”. (blz. 590).

S. G. de Graaf

Vanwege de nieuwe theologie waakzaamheid geboden

Medio september verscheen vanwege het Verband van Scholen van Gereformeerde Belijdenis onder bovenstaande titel de lezing die prof. dr W. H. Velema (Apeldoorn) op 15 mei 1971 voor bovengenoemd verband gehouden heeft.

U kent toch dit Verband? Het werd, toen het Gereformeerd Schoolverband werd opgeheven om te fuseren met het Christelijk Nationaal Schoolonderwijs, en Christelijk Volksonderwijs, opgericht door een aantal broeders die van deze fusie gevaar duchtten voor het Christelijk, het Gereformeerd karakter van de scholen, waaraan zij verbonden waren. Hun vrees is helaas niet beschaamd. De tijdgeest, die de theologie en de kerken hoe langer hoe vaster in zijn greep krijgt, maakt zich ook breed in het christelijk basisonderwijs. En de noodzaak van eigen organisatie om elkander te helpen en te steunen voor het behoud van de lagere school is duidelijk gebleken.

Professor Velema, een van onze beste keners van de nieuwe theologie, heeft de broeders en de scholen van Gereformeerde belijdenis zéér gediend door dit referaat voor hen te houden.

Het kan ook u op twee manieren helpen.

In de eerste plaats door U inzicht te geven in de onbijbelse en onschriftuurlijke strekking van deze nieuwe vrijzinnige theologie, eenvoudig, duidelijk, waar.

En in de tweede plaats door U de ogen te openen voor de gevaren die heden ons christelijk (basis)onderwijs bedreigen.

Daarom: bestel dit referaat. U stort 50 cent op de girorekening van de heer IJ. Jakobs, Stevinstraat 70 te Scheveningen, met vermelding 'toezending brochure' en ze wordt U toegezonden.

Moge de Here het werk van dit Verband zegenen. Een en dertig scholen, waaronder de beide vrijgemaakte scholen te Kampen zijn aangesloten. Hoe moeilijk het werk voor de broeders is blijkt uit het feit, dat zij bij de algemene christelijke pers geen voet aan de grond krijgen voor hun actie.

Hartelijk aanbevolen!

HAREN (GR.)

G. VISEE

KERKNIEUWS

Beroepen: te Kampen en te Zeist (met als bijzondere opdracht de evangelie-arbeid onder studenten te Utrecht): ds J. M. Smelik te Overschie; te Blija-Holwerd-B: ds. D. Grutter te Huizen; te Veenendaal-B: ds. R. Koolstra te Driebergen; te Zaandam-Krommenie-B: ds C. Bijl te Hilversum; te Dokkum-B: ds P. Deddens te Rozenburg.

Bedankt: voor Schildwolde-B: ds J. Geersing te Rouveen; voor Driesum-Damwoude-B: ds C. Bijl te Hilversum; voor Kaapstad (Z.-Afrika): ds R. T. Urban te Ferwerd-Hallum; voor New Westminster (Can.): ds D. de Jong te Edmonton (Can.).

ADRESSEN

Dr M. J. Arntzen, Mecklenburglaan 36, Breukelen, tel. 03462-2542. Ds H. Kiezebrink, Tienhont 36, Sleafwijk, N.-Br., tel. 01833-2054. Leerdam-B: Diaconie: L. Roth, Pr. Irenelaan 27, Leerdam. Zwartsluis: Scriba: M. Knol, Vaartweg 9, Hasselt, tel. 05209-432. Nijverdal: Adres kerkeraad: G. J. Kroeze, Hammerweg 28, Hellendoorn, tel. 05495-366. Diaconie: A. G. Niewold, Spoorstraat 17, Nijverdal, tel. 05486-2259.

STUDENTENLEVEN

V.G.S.A.

De senaat van de vereniging voor gereformeerde studenten te Amsterdam, onder de zinspreuk „Vigilate Gladio Spiritus Accinti”, heeft het genoeg en mee te delen dat hij voor het jaar 1971-1972 zijn taak in volgende samenstelling hoopt te kunnen vervullen:

praeses Herman Amelink
abaktis Martine Bremmer-van Veelen
fiskus Gerrit Bouwhuis
assessor Dorien Rots

De abaktis is telefonisch bereikbaar onder nr. 020-18.10.23 en zal de post voor de vereniging graag ontvangen via postbus 7077 te Amsterdam.

Voor de senaat,
Martine Bremmer,
h.t. abaktis

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerwerk